

## VELKOMMEN TIL SPORET I BROBY VESTERSKOV

Den afmærkede rute er ca. 4,3 km lang og er afmærket med gule pile. Husk i øvrigt at efterlade naturen, som du gerne selv vil møde den. God tur!

### 1 TRÆARTSVARIATION

Området består af douglasgran blandet med rødgran og thuja. Douglasgranen, der stammer fra Nordamerika, er meget hurtigtvoksende. I træernes ungdom er dyrkning af denne træart noget risikabel, fordi væksten foregår så hurtigt, at roden ofte ikke kan følge helt med til at sikre mod stormen. Når først træet er vokset til, er det imidlertid en af de mest stormstabile arter, vi kender.

### 2 STENDYSSENERNE

I skoven ligger 8 dysser samt nogle få høje med stenhegn omkring. På venstre side af vejen ligger en runddysse og på højre en langdysse. Dyssernes historie går tilbage til 3.500 f. Kr.



simpel dysse

### 3 EGEBEVOKSNING

Området består af ca. 13 ha eg. Stilkeg, plantet i tidsrummet 1917-1925, udgør hovedparten. Træerne er meget velformede og vil om ca. 50 – 60 år være modne til den endelige hugst. Nogle af træerne er desværre ramt af frostrevner, der kan løbe fra rod til top. Egen anvendes til gulve og møbler, men også til skibsbygning og reparation af bindingsværk. En mindre del af bevoksningen består af rødeg plantet i 1910 og 1955. Træarten stammer fra Nordamerika. Den kendes på de meget store og fligede blade, der får dramatiske høstfarver i rødt og gult. Rødegen vokser hurtigere end almindelig dansk eg. Træarten anvendes til møbler.

### 4 LANGDYSSE MED EN LILLE HISTORIE

Fortidsminder er fredede, men det blev ikke altid overholdt i slutningen af 1800 tallet. Dyssen var oprindelig en langdysse, men da den en dag lå i vejen, og der var brug for store sten til andet formål, "skrumpede" man dyssen ind til det nuværende udseende. I overliggeren (dækstenen) ses skåltegn, runde fordybninger i stenblokken. Det menes at være hellige tegn på ild eller frugtbarhed.

### 5 OMDANNET STENDYSSE

Stendyssen her har oprindeligt været en runddysse, men er senere blevet omdannet til en langdysse for at få endnu et gravkammer.

### 6 FJERNVANDRERRUTEN

Her ved Nederste Tværvej møder vi de blå-hvide skilte, der viser fjernvandrerruten (vandrerruten mellem Grækenland og Finland). Samtidig er det den gamle skolesti til Broby skole og kirke.

### 7 DÅVILDTET I SORØ SKOVENE

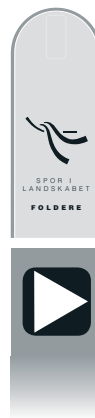
I egnen omkring Sorø og Tystrup Bavelse Søerne trives dåvildtet, særligt i de områder, der byder på fred – f.eks. langs Susåen. Dåvildtet er vores næststørste hjortart, kun overgået af kronvildtet, der ikke findes i Sorø-skovene. Dåvildtet kendes bl.a. på bagdelen, indkranset af to mørke striber, samt en tydelig mørk hale – dette kan læses som tallet 111. Dåvildtet forekommer i mange kulører fra meget mørkt over kanelbrunt til næsten hvidt. De hvide er ikke albinoer, men en genetisk variant, der også kan ses her i skoven. Den modne dåhjort har stort gevir i form af skovle. I brunsten – sidst i oktober - høres hjortens "grynten" tydeligt også på lang afstand. Dåvildt er oprindeligt indbragt til Danmark i 1200-tallet.



dådyr

### 8 MUNKEDAMSHULLET OG LASTEPLADSEN

Neden for bakken ses Susåen og Munkedamshullet. Susåen, der er Sjællands længste å, ca. 89 km, snor sig her gennem skovene. På denne side af åen tilhører arealet Stiftelsen Sorø Akademi, på den anden side Næsbyholm.



SPOR I  
LANDSKABET  
FOLDERE



Se efter  
den gule folderkasse  
– her starter sporet

Ruten er på sporet afmærket  
med gule trekkanter på pæle

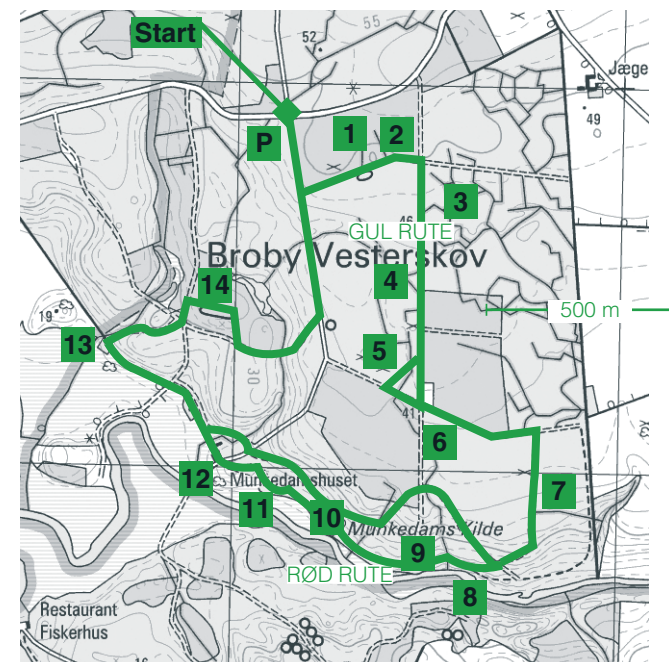
Åen er kommunegrænse mellem Sorø og Næstved kommuner. Susåen har sit udspring syd for Rønnede. Den afvander ca. 835 km<sup>2</sup> af Sjælland. Den direkte afstand fra udspring til udløb er ca. 20 km. Navnet Munkedamshullet menes at gå tilbage til middelalderen, da købmænd sejlede spegesild op ad åen til munkene i Sorø Kloster. To munke siges at være druknet i åen på dette sted under lossearbejde, og deraf skulle navnet Munkedamshullet være opstået. Ligeledes har der på dette sted været "lasteplads", da der var pramdrift på Susåen 1812 -1871. Der blev lastet træ på store pramme fra skovene på begge sider af åen. Prammene blev derefter staget eller trukket af heste de ca. 27 km til Næstved og videre til Karrebæksminde, hvor træet blev lastet på skibe og sejlet til København.

### 9 TRAPPER TIL ÅEN

Tidligere har der fra skovvejen Ny Munkedamslinie været trapper, der førte ned til stien langs åen. Den ene af disse trapper er nu blevet genetableret.

### 10 SPRØJTEKILDEN

Et kildevæld, der var rørlagt under stien langs åen. Derved stod rent, klart vand i en stråle ud af røret. Mange, der



kom forbi, har drukket af vandet. Tidligere var der borde og bænge ved kilden. Tæt ved Sprøjtekilden er et meget blødt og sumpet område, hvor en rytter og hans hest engang skulle være druknet. De er aldrig blevet fundet. Engang fandt man ved oprensning et stykke jern, som man mente kunne være resterne af en svensk ryttersabel, så måske går historien helt tilbage til Svenskekrigen.

### 11 VADESTEDET

Hvor Susåen gennem skoven slipper ud i lyset, snor åen sig venstre om en lille moræneø. Bunden er fast, og vandet går til navlen. Bredderne er lodrette, men lette at kravle op ad. Her har vandringsfolk i gammel tid ofte krydset åen.

### 12 MUNKEDAMSHUSET (se tavlen på stedet)









### 13 VEJEN UD TIL HOLMEN

Her slår Susåen store sving, før den løber ud i Tystrup sø. Ud imod søen kan man skimte Næsbyholms fiskerhus. Til den anden side over Tamosen ses Suserupgården og Tvedegården. Lige uden for skoven på højre hånd lå for mange år siden "Bille mors Hus". Billemor var en af de sidste beboere af huset; hun var kendt for, at hun drak, og så ville hun ikke vaskes.

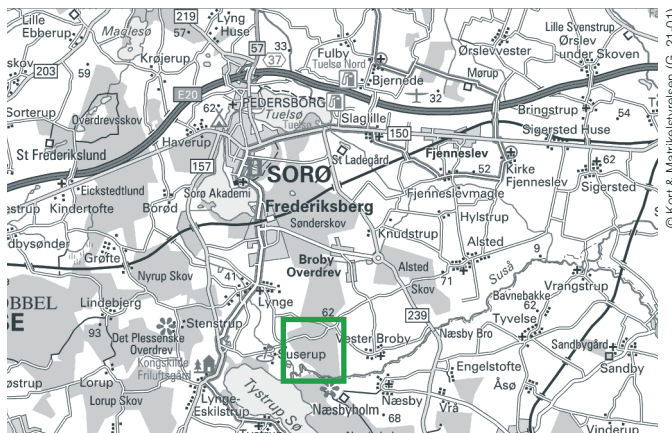
### 14 LANGDYSSEN

Dette imponerende bygningsværk er med sine 88 m og 161 randsten en af Danmarks længste dysser. Den er bygget ca. 3.500 f. kr. Selve gravkammeret var opbygget af store sten, som man fandt på markerne. Som overligger brugtes en meget stor sten. Alle randstenene blev opsat for at holde på jorden, der til dels dækkede gravkammeret.

### KORTSIGNATURER - RUTEKORT

	Levende hegn		Jorddige
	Skrænt		Sti
	Jernbane		Markvej
	Vej		Gul rute

4 Henvisning til forklaring



Sporet i Broby Vesterskov ligger ca. 5 km syd for Sorø. Der er mulighed for parkering ved sporets start. Den grønne firkant viser udsnit svarende til rutekortet på indersiderne. GPS-kordinater til startpunktet: 55.38517°, 11.58961°.



### PRAKTISKE OPLYSNINGER

Du er gæst på lodsejerens private ejendomme, og de har åbnet sporet for færdsel til fods. Sporet kan delvis være trampestier, og derfor kan årstiden og planternes vækst påvirke passagen.

### SPØRG LODSEJEREN

Lodsejeren vil gerne fortælle om, hvad der sker i landskabet lige nu. Du er velkommen til at kontakte: Stiftelsen Sorø Akademi, ssa@stiftsors.dk

### Projekt „Spor i Landskabet“ åbner markerede spor i hele landet.

Projektet har følgende samarbejdspartnere:  
 Danmarks Naturfredningsforening · Dansk Skovforening  
 Friluftsrådet · Kommunernes Landsforening · Landbrugsraadet  
 Landdistrikternes Fællesråd · Skov- og Naturstyrelsen  
 Støttet med tilskud fra tips- og lottomidler til friluftslivet  
 Tekst: Børge Mortensen, Henning Bussenius-Larsen, Stiftelsen  
 Sorø Akademi · Tegninger: Jørgen Løvgret, Bente Nielsen

Yderligere oplysninger om „Spor i Landskabet“ fås hos:  
 Landbrugsraadet, Axeltorv 3, 1609 København V  
 Telefon 33 39 40 00 · Fax 33 39 41 61

WWW.SPOR.DK



# Sporet i Broby Vesterskov

